

Megjelenik minden csütörtökön sokféle képpel ellátva. **Előfizetési ár:** Egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1.50 kr. Elküldhető minden postahivatal és könyvnyomdási.

Hirdetéseik díja: 4 hasábos petit sor 9 uj kr. **Szerkesztői szállás:** mézáros utca 2. szám, 2-dik emelet. **Kiadó hivatal:** barátok tere 7. szám.

Zichy Antal.

Most, midőn az iskolai idény van, szenteljünk néhány szót annak férfinak, ki mint tanfőlügyelő sok érdemet szerzett a főváros tanügyei körül, s ki nem régiben leköszönve a díszes poleról, helyét éppen most töltötték be.

Egyébiránt Zichy Antal neve közéletünk egyeb terén is eléggé ismert, s akár a parlament, akár az irodalom körében: egyforma elismeréssel emlegetik.

Csak kevesen vannak, kik nálunk elsőrendű szerepet visznek, hogy működésük eredményével sok helyen ne találkoznánk. A közélet soká elzárva tartott sorompói egyszerre megnyilván, a munkaerőre oly nagy szükség lett, hogy a képességeket minden oldalról igénybe vette, s a foglalkozási kört mindenkiére kiterjeszté. A jelen évtized feltünőbb erőivel sokfelé találkozunk, és sokoldalú foglalkozásuk jellemző. Az irodalmi körök szolgáltattak aránylag legtöbb működő elemet, mert a sanyarú időkben egyedül az irodalom volt az, mely mindenki előtt nyitva állt, s a nemzet fiait eskis a toll hatalma által érintkezhettek könyvek vagy hírlapok útján.

Zichy Antalban is meg van e sokoldalú foglalkozás. Ő a közjogi pályára készült, s lelki fogékonysága épp akkor fejlődött (a negyvenes években), mikor a magyar irodalomnak szép napjai voltak, s a művelt körökben divatosá lett az irodalom. Már ifjú korában tett irodalmi kísérleteket, melyek akkori almanachokban és lapokban elszórvan jelentek meg. A gondos nevelés, melyben részesült, s a hő vágy, melylyel ismeretek szerzése után törekedett, teljes mértékben képessé tették őt arra, hogy a kor uralkodó eszméit is megértve, a politikai mozgalmaktól szintén ne tartsa vissza magát, s így már huszonöt éves korában a 48-diki képviselőtestület tagjai közt is ott találjuk. A forradalom után rá szintén a közös sors várt: elhuzódni valahová s élni elvonultan. Somogy megyében, zalai birtokán élt könyvei közt, melyek mindig kedvezőek voltak, s egyenlő szeretettel tanulmányozta az ó-kor klasszikusait s az új-kor jelesseit. Ezek képezték csaknem kizáróla-

gos örömeit, mert a családi élet csak muló örömeiket nyújtott számára, igen rövid idő alatt vesztivén el két nőt és gyermekét. Különös előszeretettel foglalkozott Anglia történetével. Ez alkotmányos földdel foglalkozni vigasztaló volt az elnyomatás keserű éveiben. Az 1860-diki közélet fölpezsdülése őt is kivonta a magányból, és Somogy megye tisztviselői közt jelent meg először, majd pedig az akkori rövid ideig tartó országgyűlésen mint Somogy megye tabi kerületének

szakbeli ismeretek által. — Majd elfoglalta helyét mint Budapest tanfőlügyelője, az új közoktatási törvény értelmében gyorsan és teljes odaengedéssel szervezte a főváros tanügyét, nemcsak szellemi képességeivel, de anyagilag is gyamolítá azt. Ezalatt találkozunk vele mint drámáiróval, sőt mint a nemzeti színház intendánsával is: de ez utóbbi állását gyorsan otthagyta.

Ezek Zichy Antal eddigi működésének pályafutásai, általános vonásokban érintve. Működése előtt azonban még mindig nagy tér áll, mert élte legszebb éveiben van, mikor a munkásság legnagyobb szokott lenni.

Született 1823-ban Somogy megyében, ősi birtokán: Zalán. Fivére a híres festőnek, Mihálynak, kinek arcképe és életrajza szintén közölték e lapok. Atyjukat korán elveszték, s művelt lelkű anyjuk vezette neveltetésüket. Mindketten hő érzéssel esüngtek a költészetben és művészetben, s későbbi években mindketten nyomatékos példakkal bizonyították be, hogy e terén mily produktív tehetségek.

Zichy Antal nyilvános szereplése már 1844-ben mint Mosony megye aljegyzője, majd pedig mint tszti ügyész kezdődik. Az 1848-diki országgyűlésre is Mosony megye egyik kerülete választotta meg, s élénk részt vett az országgyűlés működésében. A közélet pangása után Somogy megyében nyílt ismét tér munkálkodására, hol 1860-ban főjegyzőnek választották. 1861-ben és 65-ben a tabi kerület országgyűlési képviselője lett. Mint ilyen leginkább az osztályokban működött, de tartott több beszédet is, melyeket formabeli kerekdedség

Zichy Antal.

képviselője. Hallottuk beszélni a törvényhozóteremben, s mindenki meggyőződött, hogy sokat tanult és széleskörű ismeretei vannak. Irt hírlapokba is, többi közt az »Idők Tanúja«-ba, (ezt gyakran szemére hányják) s önálló irodalmi művek is jelentek meg tőle. Az 1865—1868-diki országgyűlésen mint központi bizottsági előadó, a közoktatási törvény tárgyalásánál tünt ki, az első delegációban pedig mint a hadi-tengerészet előadója működött, s e terén mindenkit meglepett e

és gazdag érvelések jellemeznek. Igen nagy munkásságot fejtett ki a közoktatási törvény körül, s ennek eredménye lett, hogy a főváros tanfőlügyelőjévé neveztetett ki s három évig működött így, minden évben ösztöndíjakat ajánlkozva tanítóknak és tanítványoknak. Tavaly pedig Budapest összes iskolai székének egyenkint száz forintot, vagyis ezerhatszáz forintot adott, anyagilag is hatni akarván a tanügy emelésére. Az ő befolyásának és utánjárásának köszönhető,

hogy a közoktatási miniszter, azon csekély összeg helyett, melyet első ízben utalványozott a fővárosi iskolák dotációjára, a javadalmazást száz-húszezer forintra egészítette ki, melyből Pestre nyolcvanezer forint esik.

Előre kijelentvén, hogy a tanfőügyelői állást csak az iskolaügy rendezéseig foglalhatja el, ennek megtörténtevel valóban vissza is lépett. Ugy látszik, hogy irodalmi foglalkozásain kívül (melyen nagy előszeretettel csügg) most a törvényhozás körében szerez foglalkozási kört. A jelenlegi választásoknál Pápa városa tisztelte meg bizalmával.

Hátra van, hogy irodalmi működését is megismertessük. Ifjú kori kísérleteit, publicistai dolgozatait, politikai tárgyú röpiratait nem említjük. A »Budapesti Szemle« olvasói bizonyynyal emlékezhetnek azon magas angol történelmi tanulmányokra, melyek ott megjelentek Cromwellről, Straffordról. Közkezen forog »Anglia történelme a forradalmig.« továbbá az »Angol forradalom története.« Arany »Koszorú«-jában is érdekes cikkeket közölt.

A szépirodalom terén mint drámaíró »Stuart Mária«, »Cromwell, vagy a nagyság átka« és »Strafford« című történelmi szomorújátékokkal lépett föl, melyekben a bölcselmi elemet vitte a színpadra, a mi nálunk még új dolog, s mivel tőlünk távol eső tárgy kísérletben mutatott be, nem is találkozott oly tetszéssel, minőt e művek korfestsésének helyessége s a költői nyelv megérdemelnék. A latin klasszikusok költői ismertetése körül szintén érdemei vannak, s leginkább Horatius az, kit nagy szeretettel vezet be a magyar irodalom csarnokába, s kitől nem egyszer olvas föl satyrákat és ódákat a Kisfaludy-Társaságban. E társulat méltányolta először működését, megválasztván őt tagjának; később (1870.) a tud. akadémiá levelező tagja lett. Amott a »szónoklatról« tartott értekezéssel foglalta el székét, itt pedig Horatius összes satyráinak fordításával.

E rövid adatokból is látszik, hogy mily munkás férfia Zichy Antal közéletünknek és irodalmunknak. A nevelésügy terén is még mindig egy jelentékeny posztója van, mert mint a közoktatási tanács tagja, ő a népnevelési osztály elnöke. Képességei mellett tehát van elég tere is, hol landatlan tevékenysége még sokat használhat. Épen most a törvénykészítő (codificationalis) osztály egyik tagjává nevezte ki a miniszterelnök, miniszteri tanácsosi ranggal.

Péterpáli Mihály.

— Népballada Biharból. —

Nyugovásra menő a fényes napvilág,
Átellenben jöve a fehér holdvilág.
Akkor eltávoza Péterpáli Miska,
Ekkor megérkezé Debreceni Pista.
»Ahol jön, ahol jön Péterpáli Miska,
Az én hű szeretőm, Péterpáli Miska.
Látod-e, látod-e, Debreceni Pista?«
— A hogy megérkezék Péterpáli Miska,
Vérben fagyva marad Debreceni Pista.
Ottan szörnyűt hala, hej a szegény Pista!
»Fuss ki a kertajtón Péterpáli Mihály,
Ott a nagy erdőbe, sűrű reugetegbe
Nem juthatsz, nem kerülsz vármegye kezébe.«

Biharvármegyének emeletes háza,
Péterpáli Mihály ott vagyon bezárva,
»Lelkem édes anyám, ugyan minék szültél,
Lelkem édes rózsám, minék is szeretted?
Két rőf hosszú zsinór a fehér nyakamon,
Két fekete holló néz be ablakomon.«

Tömlőc rostélyáról két rőfnyi zsinórról
Hajnaltban levették Péterpáli Miskát.
Kilökték, kilökték temető árkára,
Temető árkára, pondrók traktájára.
Oda jöve akkor Tokodi Zsuzsánna,
Az ő szeretője, az úrok partjára.
»Még el sem temettek, hanem csak itt hagytak,
Mint a döglött kutyát, pondrók traktájára.«
Legott betemette Tokodi Zsuzsánna.
Az ő gyenge teste koporsó fedele.

Ruhájának ráncra a göröngy felette,
Fejtűl való fűje az ő meredő karja,
Siron való virág: keble két bimbaja.
Főlibök kihajtott két tüzes lilium,
S addig-addig nevelkedtek,
A míg összelekedtek.

Közl: BAKOS ALBERT.

A tücsök a tűzhelyen.

Elbeszélés Boz-Diekenstől.

(Folytatás.)

De mielőtt ez kinyithatta volna, az ó-frank zárujú ajtó egy nyomással föltart. Mondhatom, ez ajtó könnyen járt, mert Johnhoz igen szeretek ellátogatni vidám beszélgetésre, habár ő nagyon szófukar volt. Nem tartozott a nagy szónokok közé.

Most egy sovány, gondaszott emberke lépett be fakó képével. Kabátját holmi maradékszövetből maga toldotta-foldotta össze, mert a mint az ajtót beteendő megfordult, hátán nagy fekete betűkkel állott a G. és T. fölírva, ezenfölül merész vonásokban még e szó: »üvegekkek.«

— Jó estét John, — mondá a kis ember, — jó estét asszonykám, jó estét Tilly, jó estét ismeretlen! Hogy érzi magát a kicsike, asszonykám? Remélem, a »Boxer«-nek sincs semmi baja?

— Semmi baj, Caleb! — viszonzá Dot. — Minden jól van. Hisz csak rá kell nézni a kedves kis fiúcskára, és lehet látni, hogy semmi baj.

— És hogy vagyunk mi, kis asszonykám? — kérdé Caleb a nélkül, hogy ránczolt volna. Oly bizonytalan, méléző tekintete volt, hogy az ember soha sem tudta, hova néz tulajdonkép, valamint azt sem tudta, mit beszél, csak a szája járt.

— És John? — folytató — És Tilly? És »Boxer«?

— Sok-e a dolog, Caleb? — vágott közbe a fuvaros.

— No, meglehetősen, John, — felelé oly szórakozott arcúlattal, mintha legalább is a bölcseség követ keressené, — meglehetősen sok. A Noc-bárkák most szerfölött kerestek. Szeretném, ha a családok kissé több gondal készítenék, de ezért az árért nem sok reményem van. Igazán örülnék, ha legalább is úgy csinálnák, hogy az asszonyokat meg lehetne különböztetni a férfaktól. De hagyjuk ezt. Hoztál valami csomagot számomra, John?

A fuvaros kezével felső kabátja zsebébe nyult, melyet már levetett volt, és egy gondosan molhába és papírba takart kicsike virágcserepet vett elő.

— Itt van la! — mondá a papírt és molhát lerázva róla. — Minden levele és bimbója ép.

Caleb homályos szemei ragyogtak, midőn a virágcserepet megköszönve, átvette.

— Drága volt Caleb, mondhatom igen drága ily időszakban, — jegyzé meg a fuvaros.

— Semmit sem tesz. Olesó volna, ha még egyszer annyiba kerülne is. S más nincs, John?

— Egy doboz van még! — viszonzá.

— Plumer Calebnek! — betűzé a kis emberke a fölírát. — »Vigyázzal.« Úgy van, ez engem illet. Az igaz, hogy pénz is lehetne benne, ha életben volna fiam, az aranyos Dél-Amerikában. Ti úgy szerettétek, mintha saját fiatok lett volna, nemde? Nem szükség igent mondanotok, úgyis tudom. »Caleb Plumernak. Vigyázzal.« Úgy van, teljesen helyes. Egy skatulya bábuzsem lányom számára. Oh! bár csak saját szemei helyett kaphatna más szemeket.

— Azt én is szeretném! — felelé a fuvaros.

— Köszönöm! — mondá a kis ember. — Látom, hogy őszintén, szivedből jött a kívánság. Mennyi volt a költésed, John?

— Majd összeszámítom. Nem fog porre kerülni a dolog! — válaszoló John. — Mit gondolsz, Dot, nincs-e igazam?

— Ebből is kitetszik, milyen derék, barátságos ember vagy. De lássuk tovább, noha én azt hiszem, hogy már nincs több.

— Én nem hiszem! — folytató a fuvaros. — No találj ki, mi van még?

— Valami a principális számára ügye? — kérdé Caleb, miután egyideig gondolkozott. — Persze, hisz éppen azért jöttem, de az én fejem csak úgy fő a sok Noc-bárkától, stb. Itt volt már talán?

— Nem! — felelé John. — Az udvarlás, úgy látszik, igen sok idejét elveszi.

— S pedig el fog jönni, — mond Caleb, — a még itt ér utóbb. Jobb is lesz, ha megyek. Kegyes engedelmevel asszonykám, megcsiphetem egy kicsit »Boxer« farkát, csak egy kicsit, egy pillanatra?

— De Caleb, mi jut eszedbe?

— Nos, hagyjuk hát, asszonyom. Még utóbb rosz néven venné. Éppen ma megbízást kaptam ugató kutyaakra, és éppen ezért minél természet-hivebben akarom utánozni hangjukat, ha ugyan egy fél shillingért megcsinálhatom. Nos, ez az, a miért »Boxer« farkát megcsipni szerettem volna. De hagyjuk.

Szerencséjére e pillanatban »Boxer« magától is rágyújtott az ugatásra, és pedig nagy buzgósággal járt el tisztében. De miután ez egy új látogatást érkezett jelentette, Caleb az életből vett tanulmányait máskorra halasztotta, hóna alá vette skatulyáját és hirtelen ajánlotta magát. De e fáradság bizvást elmaradhatott volna, mert a látogatóval a küszöbön találkozott.

— Úgy? Ön itt? Várjon csak egy kissé. Majd velem jön. Jó estét, John Peerybingle, és jó eszt kedves, szép asszony. Napról-napra szépül még mindig. És talán fiatalodik is, ha lehetséges! — mormolá magában. — De itt van a kedv bibéje.

— Csodálkozom, hogy fejeztem ki e bókók fölött, Mr. Tackleton, — mondá Dot nem éppen szívtelyes hangon, ha — jelenlegi helyzete mindent meg nem magyarázna.

— Tehát tudva van már?

— Végre is el kellett hennem! — viszonzá Dot.

— Valószínűleg nagy fáradságba került? Hm!

— Nem tagadom.

Tackleton, a játékkereskedő, a Gruff és Tackleton-firma révén szélbete-hosszába ismeretes volt a környéken, habár Gruff már régóta elvált tőle, s csak neve figurált még a cégben; Tackleton, a játékkereskedő tehát oly ember volt, kinek hivatását szállói, gyámjai, teljesen fölreismerték. Ha pénzváltót, fogas prókátort, bírót végrehajtót vagy piécatermesztőt üzért csinált volna belőle, talán visszatéríté szarvai letördelődtek volna fiatal korában, és végre miután kitombolta magát, még elég kedélyes emberke vállhatott volna belőle.

Igy azonban egy játékkereskedés békés foglalkozása közé szorítva s szakadatlanul ott ölte az időt, valóságos házi ördög vált belőle, és gyermekek után élén, engesztelhetlen ellenséggé lett. Utálta a gyermekjátékot, a világ minden kincseért sem vett volna egyet is, és bosszúságában a »Paprika Janesik«-nak, hajas és hajtalan babáknak stb. rettenetes grimaceokat festett arcukra. Leginkább tetszettek neki az ördögök, melyeket egy drót segélyével hol le, hol föl lehetett ugráztatni, s melyek hosszu piros nyelvüket kiöltögetve úgy vigyorognak, hogy a gyermekek alig merték kezükbe venni. Az ilyen szörnyetgek valóságos életszükséggé váltak nála. És ő valóban találékony volt e téren, és nem sajnálta a pénzt, ha az ördögösség régiójából valami újjal lephette meg a gyermekvilágot, s habár nem tudott festeni, művészeinek egy kréta segélyével képes volt tudtára adni intencióit, melyek abban öszponosultak, hogy a tiz-tizenegy éves gentlemanek lelki nyugalmát karácson hetében tőle kitelhetőleg megzavarja.

A milyen volt a játékokat illetőleg, éppen olyan volt a többi dolgokban is. Könnyen elképzelhető tehát, hogy nagy zöld köpenyében, mely sarkait verte, nem valami kedves jelenség volt, s nem tartozott a kellemes társalgók közé, sőt savanyú volt mindig, mint a borecet.

És mindennek dacára Tackleton, a játékkereskedő házassodni készült. Minden itt fölsorolt

tények és vonások dacára nősülésre adta fejét, és mi több, egy szép és fiatal nőt készült oltárhoz vezetni.

Nem mondhatnám, hogy valami nagyon véle-gényes külseje lett volna, a mint a fuvaros kony-hájában megállt. Száraz arcából mintha csipővas nézne, és testébe mintha sróf lett volna beleeresztve. Kalapja pereme lekonyult egész az orra csücskéig, és kezei mélységes zsebeiben kerestek menedéket. Apró szemének kis szögletéből, mali-tiósus és rozslu sikerült énye úgy vigyorgott elő, mint ennyi meg ennyi hollónak koncentrált des-tillációjára. És mindenek dacára fejébe vette, hogy megnősül, és fölesapott vélegénynek.

— Három nap mulva már megtörtént. A leg-közlelbbi esütörtökön lesz. Az új esztendő első hónapjának utolsó napján lesz lakodalmam! — mondá Tackleton.

Említettem már, hogy egyik szemét mindig nyitva, másikat csukva szokta tartani, s hogy éppen a csukva tartott szemben rejlett némi kife-jezés?

Azt hiszem, nem említettem meg.

— Úgy van, akkor lesz lakodalmam! — mondá Tackleton, pénzét csörgetve.

— Ej lám, akkor volt a miénk is! — kiáltá a fuvaros.

— Hahaha! — kacagott Tackleton. — Az ám! Csodálatos. Ti is éppen olyan pár vagytok, éppen olyan.

Dot szörnyűségesen megbotránkozott e szem-telen fölvetés miatt. Hogy is ne? Minő képzeld-és! Még kitélül tőle azt állítani, hogy neki is lesz ilyen kis mucuskája. Ah! ez az ember bizonyosan megbolondult.

— Egy szóra! — sutogá Tackleton, miközben a fuvarost oldalba lökte és kissé félrehúzta. — Csak eljöttök a lakodalmomra? Hiszen mi úgy is egy malomban örlünk. Nos, nem úgy van?

— Hogyan, egy malomban? — kérde a fuvaros.

— Az egész egy kis félreértés! — viszonzá Tackleton ismételt barátságos oldalba lökésével. — Jöjjetek el és töltsétek előlegesen egy estét nálunk.

— Miért? — kérde John, egészen elbámulva ez erőltetett vendégszeretet fölött.

— Miért? — ismétlé a másik. — Ez igazán különös válasz egy meghívásra. Miért? Hát mert multság lesz, társaság lesz és több efféle, mint már ily alkalmakkor lenni szokott.

— Azt hittem, nem szereted a társaságot! — mondá John, egyenes és őszinte modorában.

— Vagy úgy! Látom, már veletek szemközt mitsem ér a himezés-hámozás! — mond Tackleton.

— Nos hát nyíltan szólok. Miért? Hát az igazat megvallva, azért, mert nálatok az a kedélyes bizal-masság látható, mi férj és feleség között a thea-asztalnál oly végtelenül jól eshetik. De hiszen mi jobban tudjuk ezt! De...

— Nem, mi nem tudjuk jobban! — szakítá félbe John. — Miről beszélsz?

— Jó! Tehát nem tudjuk jobban! — viszonzá Tackleton. — Maradjunk hát e mellett. A mint neked tetszik. Ez úgy sem tartozik a dolghoz. Csak azt akartam mondani, hogy miután ti, a mint látszik, olyan egy pár vagytok, jelenlétetek jó hatással lenne a jövődéli Mrs. Tackletonra. És habár — a mint veszem észre — kedves feleséged nem valami nagyon szívelhet, mégis nem fogja megtagadni ebbeli kérésemet, és szeretreméltó, áldott modorával kezemre fog járni céljaim elérésénél. Nemde, eljöttök?

— Mi már kiesínáltuk, hogy menyegzőnk évnapiját itthon üljük meg, már tudniillik a meny-nyire tőlünk telik! — mondá John. — Már ezelőtt félévvel megígértük ezt egymásnak. Azt hisszük, hogy...

— Eh! Mit otthon! — kiáltá Tackleton. — Négy fal meg a tető! (Miért nem ölitek meg ezt a tücsköt? Én nem tűrném! Nálam nincs. Ki nem

állhatom lármájukat.) Nálam is van odahaza négy fal, meg a tető. Jertek hát hozzám.

— Micsoda, te megölnöd a tücsköt? — kérde John.

— El kell tiporni, barátom! — viszonzá a másik, sarkával egyet toppantva a padozaton. — Tehát megígéred, hogy eljöttök? Ez mindkettőnknek érdekében fekszik. Az asszonyok kölesönösen elhi-tetik egymással, mennyire boldogok, elégedettek, s hogy soha sem kívánnak jobb sorsot. Ismerem jól őket. Ha az egyik dicsékszik, a másik sem akar hátramaradni. A versenyzés oly szelleme uralkodik közöttük, barátom, hogy ha a te feleséged így szól az enyémhez: »én vagyok a világ legboldogabb asszonya, férjem a világ legdere-kabb embere, és szeretem szívem mélyéből,« akkor az enyém éppen azt eszeleksi, sőt felét hiszi is annak, a mit mond.

— Azt akarod talán ezzel mondani, hogy ő...? — kérde a fuvaros habozva.

— Hogy ő? — vágott közbe Tackleton rövid, éles nevetéssel. — Mit ő?

A fuvaros azt szándékozott kérdezni, hogy talán nem szereti elég gyöngéden őt menyasszonya. Midőn azonban tekintete véletlenül a félig zárt szemmel találkozik, mely visszataszítólag vigyorgott feléje, ez oly benyomást tett rája, hogy tor-kán akadt a kérdés.

— Tudom már, mit akarsz mondani. Hogy talán ő nem szeret! — mondá Tackleton.

A fuvaros erre oly komolyan nézett szemébe, hogy a játékereskedő kénytelennek látta bővebb magyarázattal szolgálni.

— Fejembe vettem, — úgymond Tackleton, miközben balkezének ujját fölemelte és megfogta mutató ujját, mi annyit akart mondani: ez én vagyok, én, Tackleton! — fejembe vettem, barátom, hogy megházasodom, és pedig egy fiatal és esinos teremtet veszek nőül. — Itt megfogta kis-ujját, mely a menyasszonyt személyesíté, s pedig mondhatom, nem valami gyöngéden. Mintegy hatalmasságának tudatával tette ezt. — Olyan ember vagyok, a ki ha egyszer föltesz valamit fejében, azt ki is viszi. Ez már az én... humo-rom. De... nézz csak oda.

(Folytatása következik.)

A legutolsó északi expedíció élmé-nyéből.

— Koldewey K. tengerészkapitány után. —

I.

E lapok 27-dik számában közöltük volt az osztrák-magyar észak sarkvidéki expedíció két fiatal hősnének, *Payer Gyulának* és *Weyprecht Károlynak* arekéjét, s említettük, hogy nem ez az első útjuk az északi sarkvidék jéghegyei közé. Tavaly ugyanis együtt voltak a Spitzbergák körül, Payer Gyula pedig már a *Koldewey* kapitány vezérlete alatt álló második német expedícióban is részt vett és ő vezette akkor Grönland keleti partjain a topo-grafikus fölvételeket.

E német expedíció föladata, mint tudjuk, nevezetesen az volt, hogy a mennyire csak lehet, szárazon vagy vízen fölhatoljanak az északi sarkhoz. A »*Germania*« azonban nem sokkal jutott fölebb, mint *Clavering* kapitány az angol »*Griper*«-rel 1823-ban. Nehéz, mozdulatlan jégdarabok álltak el az útat, áttörhetetlenül. Koldewey kapitány tehát 1869 tavaszán elhatározta, hogy száron kísérli meg a tovább-utazást. Az itt közölt cikk ezen utazás élményeit tárgyalja, úgy, mint azt az expedíció vezére Koldewey kapitány leírta.

A nap, melynek életadó fényét és melegét három hónapon keresztül nélkülöztük, végre február 3-kán ismét megjelent, a napok gyorsan hosszab-bak és hosszabbak lettek, a »*Germania*« fődélzet-ten élénk sürgős-forgás támadt, és mindnyájunkat ellenállhatlan utazási vágy szállott meg. Elhatároztam tehát, hogy kirándulásokat szervezek a szigetekre s a közeli szárazföldre. Hajónk, azt tud-tuk, hogy július közepé előtt aligha kiszabadul a jég ölelő karjai közül, addig tehát, míg a harmat-os időjárás be nem áll, fölfedezési és kutatási utazásainkat illetőleg a szárra voltunk szorítkozva.

Föladatunkhoz híven, Grönland partjain kellett volna északra fölhatolnunk. Arról már meg vol-

tunk győződve, hogy azok után, miket a múlt évben tapasztaltunk, e föladat hajón meg nem oldható. Az egész vidék formációjára és azon tény, hogy a Shanon-szigetektől északra a legborzasz-tóbb öszi viharok dacára a jég háta sehol föl nem pattant, a tenger meg nem nyílt, kézzelfogha-tóan adta ezt tudtunkra.*) Ha hajón nem lehet, megyünk száron, — gondolám, — és a föladat fontosságánál fogva a személyzet és az utazás technikus oldalának vezényletét és fölügyeletét magam vettem át, a tudományos munkálatok készítését pedig a levágandó utak és helyek meg-határozásának kivételével, Payer főhadnagya ruháztam.

Februárban nagy buzgalommal folytak az elő-készületek. Az angolok sarkvidéki irodalmának tanulmányozása és saját tapasztalataink folytán lehetővé vált úgy fölszerelni magunkat, hogy bizton remélhettük, miszerint útunk veszélyeivel, nehézségeivel és küzdelmes voltával szemközt meg fogjuk állhatni a sarat. Szánunk a Mac Clin-tock mintája szerint készült jó és tartós alkat-részekből, sátorunk, takarónk és készleteink nagyobb részt újak és a lehetőleg egyszerűek voltak; éppen így nagy gondot és ügyeletet fordí-tottunk a fej- és lábtakarókra, az élelmi szereket pedig úgy választottuk össze, hogy lehetőleg cse-kegy súly mellett minél több tápanyagot tartal-mazzanak.

A sátor föllállításánál a Kane által használt formát fogadtuk el némi javításokkal, a mint első tisztem, Sengstacke praktikussal esse azt jónak találta. E javítások leginkább a sátor gyorsabb föl-állítására és megszilárdítására vonatkoztak.

A sátor hossza nyolc ember számára tizenegy láb, szélessége hat láb, és magassága a csücsig öt láb. A takaró egy nagy sáton egész hosszában beérő pokrócból, vagyis inkább zsákból állott, mert alsó része fekhelyül szolgált; ezenkívül voltak még különféle, lótakaró-szővetből készült apróbb zsákok. Lábbelűl a vastag gyapju-haris-nyákon kívül még coatinggal beült vitorlavász-on eszímákat és medve, és iramszarvusbőrből készített cipőket hordtunk. Ez utóbbiak leginkább megfe-leltek a célnak, mert nem keményítette meg a fagy őket, míg a vitorlavász-on-eszímák ha átá-znak, igen hamar összefagynak. Főző-edény-készletünk lehetőleg egyszerű volt; mindössze egy főző tálból, spiritus-lámpából s mindenki számára egy bádög tányérból állott. A netáni eshetőségekre egy pár harisnyát és egy gyapjuból készült alsó kabátot kapott az egész személyzet. Az egyetlen fényüzési cikk dohány és pipa volt, mely azonban nem is nevezhető fényüzési cikknek, ha meggon-doljuk, hogy a tengerészeknél a dohány éppen oly elkerülhetlenül szükséges, mint bármely élelmi szer, és különösen a száron való utazásnál egy jó pipa dohány oly isteni élvezet, hogy bodorodó füstje mellett feleli az ember a fáradságokat és veszélyeket, s a parázs alatt szunnyadó vidám jó kedv és humor újra föllobban.

Március 8-kán reggel már teljesen készen állott szánunk az útra, és tiszta, felséges verőfényes idő volt, midőn hajónkat odahagytuk. A légnyomás-let 24 fok R. volt. Teljes szélesüdben még csak el lehet utazni ily fokú időben, a nélkül, hogy a fagy valami nagyon terhelje lenne az embernek. Két szánnal keltünk útra, egy nagyobbbal és egy kisebbel, mely utóbbi csak arra szolgált, hogy de-llemmel lássa el az első nyolc napra a nagyobb-ikat, s a hajótól mintegy 15 német mértföldnyire depot rendezzen be a visszatájsára.

A Sabine-sziget keleti oldalának indultunk, mert ott az út jelentékenyebben jobb volt, mint a sziget és a szárazföld között, hól tömörked magas hófúvatok emelkedtek, melyeken aligha keresztül tudtunk volna vergődni. Eleintén a fiatal egy esz-tendő jég hátán könnyen eszszott szánunk, és a szép napos idő folytán már azon édes reménnyel kecsgettünk magunkat, hogy legalább is három német mértföldnek nyakára hágnak. Azonban csakhamar kibujt a szeg a zsákból. Dél-tájban már a tavalyi jégre értünk, mely magától értetődik sok-kal durvább és egyenetlenebb volt, és ezenfölül több helyütt hatalmas hófúvatok borították, melye-ken csak nagy ügygyel bajjal tudták embereim keresztül szállítani a szánokat. Beláttam, hogy a szánoknak sokkal nehezebbek, semhogy az ily uta-kon való tova szállítás csak félnapig is eszközöl-

*) 1823-ban itt, az északi szélesség 75 fokán, már Clavering is csak szilárd jeget talált és augusztus közepén északnak mindenfelé csak jeget látott. Mi 1869. és 1870. augusztusban a szélesség 75 1/2 foka alatt szintén mozdulatlan jégre bukkantunk, és ott időzöttünk alatt a Shanon-szigetek és a szárazföld között a jég sehol meg nem indult.

hető lenne. Két zsákot és az élelmi szerek egy részét tehát azonnal lerakattam, s előbb az egyik szánt vitettem biztos helyre, csak azután szállítottam a másikat utána.

Este hét órakor mind a két száunk együtt volt ismét. Körülbelül két német mértföldnyire voltunk a hajótól északra, és itt a szárazföldről mintegy fél mértföldnyire ütöttünk sátorot. Csipős északi szél fútyörészet, és 25 fok R. hideg mellett sietnünk kellett mieelőbb sátor alá jutni, mert különben hamar megbáhnatta volna testünk valamelyik része. Szorosan begyógyolva magunkat bundáinkba és takaróinkba, egy meleg tál borsó és szalonna elköltése után kedélyesen dohányozgattunk, úgy hogy a sátor légmérséke 10 fok hidegre szállott alá. Egyikünk sem fázt, de meg vagyok győződve, hogy ez első éjjel — az erőfelesztő napi fáradozások dacára — aligha merült egy is mély álomba közlünk.

A szűk és összeszorult fekvés, mely miatt nagyon természetesen hol az egyik, hol a másik lökte oldalba szomszédját, künn a téli szájjal fútyörésző kemény szél, mely folytonosan rázta, nyugtalanította sátorunkat, s a condensált gőzök-ből képződött dér, mely nagy esőpöcökben hullott sokszor arcunkba; továbbá azon sajtáságos érzés, hogy az ember egy jégsivatagban, 26° R. hidegben fekszik és hallgatja egy borzasztó hófergeteg szipolását s szemei előtt egy fáradozalmakkal, nélkülözésekkel és életveszélyekkel teljes út terül el, mindez összevéve aligha csókol édes álmot az ember szemére. Nagyon is sok volt rajtunk a civilizált emberből, sok mindent le kellett volna még vetkőznünk a véruinkké vált szokásokból, hogy teljesen érzéketlenek tudjunk lenni azon kényelmetlenségek és nélkülözésekkel szemközt, melyeknek minden lépten-nyomon ki valánk téve.

Még nem voltunk eszkimók, pedig ez átalakulás nélkül nincs ember a föld hátán, ki ily szánt utazásra képes legyen.

Röggelre a szél kissé lecsillapult. Kávéfőzetünk és fagyott sonkát s keneret reggeliztünk, azután felszereltük sátorfánkat, vontató övét mind egyik nyakába akasztotta és mentünk ismét egyenest északra tartva. A szigettől észak felé szerfőlött rosz útra akadunk, a hó egyenetlen és több helyütt süppedékes, úgy hogy száunk igen gyakran megfeneklett. A kis szánt, mely egy-némely tekintetben másképen volt készítve, nem felelt meg teljesen a célnak, és nem állta ki a nagyobbal a versenyt. Csakhamar beláttam, hogy az eddigi módon egy mértföldet sem fogunk tehetni naponkint és Payer főhadnagy és Sengstake-l folytatott értekezlet után abban állapodtunk meg, hogy két emberrel a kis száunkat visszszakuldjuk a hajóra, s hat helyett nyolc emberrel és a nagy száunkával folytatjuk utazásunkat. A sátorot, mely csak hat ember számára készült, a másik sátor segítségével ott helyben magnagyobbitottuk. Az emberek minden tiz pereben fölvaltatták egymást a varrásnál, hogy újjuk el ne fagyjon, mások ide s tova futkostak, ugráltak, hogy megmelegedjenek és főzhessenek. Délután mindennel elkészültünk, s a kis száunkat visszszállították a szigetre. Miután már később volt, sem-hogy tovább utazhattunk volna, behelengergőztünk takaróinkba és bundáink alá, hogy jót huzzunk az igazak álmából. Ez alkalommal már jobban aludtunk, mind ennek dacára észrevetük,

hogy berendezéseink még sok tekintetben egyszerűsítethetők és tökéletesíthetők. Midőn tehát másnap reggel a hideg 27 1/2 fok volt, a szánt pedig az éjjel esett hó következtében irtózató erőfeszítések mellett sem igen akart engedelmeskedni, ezenfelül észak felől dermesztő szél támadt, elhátározta visszaterni a hajóra, ott a szükséges javításokat megtenni és kedvezőbb időjárásor újult erővel kelni ismét útra.

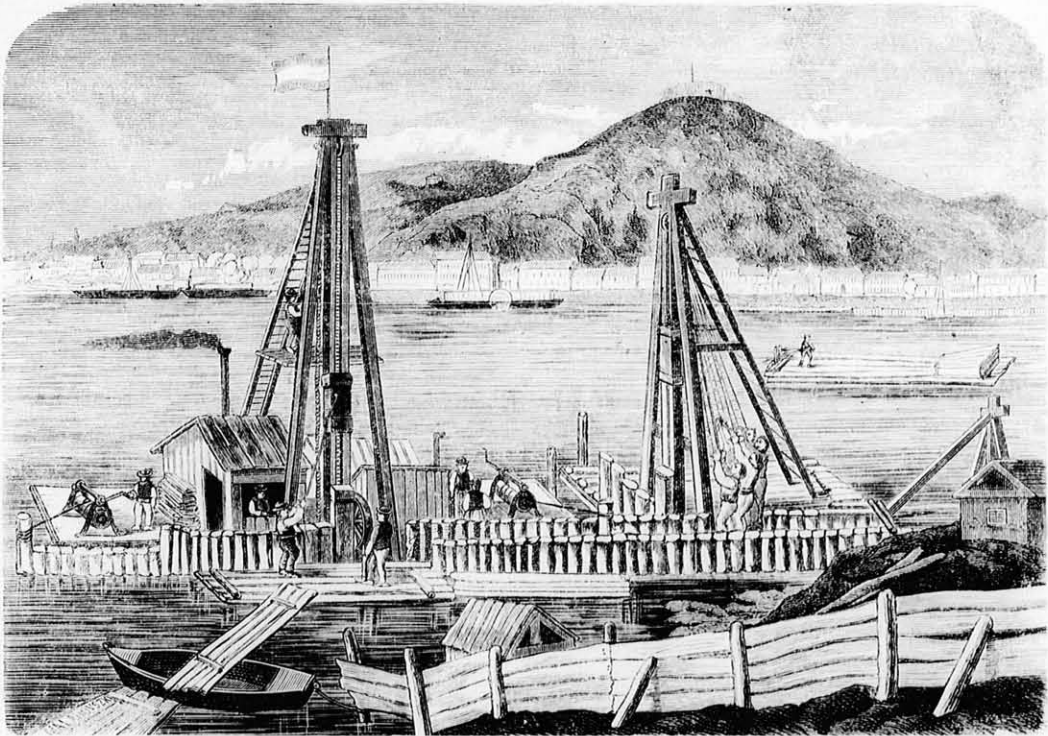
Az élelemszerartató zsákokat és a nagy szánt Tafelberg oldalában hátrahagyva, március 10-én délután két órakor össze-vissza fagyva visszaértünk hajónkra.

Kikötőnkben még mindig szélesend uralkodott, míg odakünn egész délelőtt csipős északi szél kegyetlenkedett. Este azonban már a kikötőben is neki kerekedett, úgy hogy a jégdarabok iszonyú robajjal hánykolódtak. Künn hihetőleg teljes vihar dühöngött, s mi áldottuk az istent, hogy visszavezérelt bennünket hajónkra, mert aligha állhattunk volna ki ily északát a sátor alatt. De lett még több okunk is örülni visszatértünknek, mert március 21-éig szakadatlanul viharos, sőt közbe-közbe orkászertű idő járt.

Végre március 21-kén úgy tetszett, hogy az elemek kitombolták magukat, az ég újra kiderült, a napok szemléltomást hosszabbodtak, és a légmérsék is enyhült s engedett. Délutájban a hőmérő átlagosan 14 foktól 18 fok R-t mutatott,

ség egy foka teljesen veszendőbe ment. De azért még mindig reméltük, hogy az északi szélesség 78-dik fokáig fölhalhatunk, miután azon nézetben voltunk, hogy a küszöbön álló nyáron nem kell nagyobb szerű és tartós viharoktól tartanunk. Azonban nagyon is csalódtunk, mert azon huszonkét nap között, a mennyit útunk a szélesség 77-ik fokáig igénybe vett, nyolc teljes napon dűlt a fergeteg. Sőt megtörtént, hogy egy ízben hatvan órahosszat szakadatlanul a sátorban kellett időznünk, a nélkül, hogy egy pillanatnál hosszabb időre távozhattunk volna belőle. Csak a legnagyobb szükség birta egyiket vagy másikat pár percre a sátor elhagyására. A finom hó azonnal keresztül hatott ruházatának minden rétegén egész a bőrig, s mire a boldogtalan hóborította bundáján és farsainak testén keresztülfutorkálva, nem a legbiztosabb megjegyzések kíséretében helyére ismét befurakodott, oly kegyetlenül rázta a hideg, hogy a finom hó úgy porzott le róla, mintha hajporba lett volna mártva. Ilyenkor nem egyszer észünk jutott, hogy talán mégis nagy luxus nekünk ilyen hózivatarok közepett és örökös jégmezőkön számkázásra adni fejünket.

De ez még nem volt elég. A sátoztartó helyen felén tömredék nedvesség szívárgott egyúvé, ezenfelül az egyes szélrohamok be-beesatták hozzánk a röplő havat, a pára és gőz, mely az alacsony sátor alatt fejlődött, dérré és jégcsapokká képződött, úgy hogy mi percrel-percre jobban kezdtünk fájni; továbbá a kemény, kényelmetlen és összeszorult fekvés, mindez igen desperált gondolatokat keltett bennünk, és el lehet gondolni, hogy így töltött két nap után mennyire vágytunk tovább utazhatni. A legnehezebb baromi munka, a nehéz szánt cipelése boldogságnak tetszett a sátorélet nyomorúsága mellett. Es mindennek dacára a humor nem hagyott el bennünket, voltak komikus helyzetek, s ha egy tál valami meleg került gyomrukba, és kissé fölmelegedve

A fővárosi Dunaszabályozás: Cölöpözési munkálatok a partépitésnél.

melynél szántutazásra jobb időt kívánni sem lehet a sarkvidéken.

Most a száunkat újra felszereltük. Mindent ujonnan és célszerűen berendeztünk, s a nagy szánt mintájára még egyet készített el az ács. Egy kedélyes lakoma után március 24-kén újult kedvvel, erővel, »hurrah«-kal és lobogókkal megindultunk északra. A légmérséklet elindulásunkkor 20 fok R., s az idő, teljes szélesönd mellett, szép és tökéletesen tiszta volt. Már délutáni két órakor Tafelbergához értünk, hol élelmiszereinket még meglehetősen ép állapotban találtuk. Csak az egyik zsákot rágták ki a rókák, s költöttek el egy darabot a sonkákból. Sok kárt azonban nem tettek. Medvék nem voltak ott. A hajó közelében az utóbbi időben gyakrabban mutatkoztak.

Mire beesteledt, jókora darab földnek hágtunk nyakára észak felé. A légmérséklet eközben 26 fokra szállott, s a szélesönd dacára többeknél fagydanatok mutatkoztak. Sengstake — fájdalom! — jobb lábának mind az öt ujját teljesen elfagyott, s habár mindent elkövetünk, a vérkeringést azokban nem tudtuk többé helyreállítani. Másnap reggel telistele volt a lába hólyagokkal, úgy hogy kényszerítve voltunk Sengstake-t mieelőbb a hajóra visszaszállítani s orvosi kezelés alá helyezni. És így is történt. Egy új akadály következtében most már a kiszabott hatvan nap helyett csak negyven állott rendelkezésünkre, tehát a széles-

palgattunk, s feleltük a kiállott szenvedéseket.

A főzés — éppen mert rendkívüli nehézségekkel járt — a nap egyik kiváló pontját és gondját képezte. Tisztaságról persze szó sem lehet, és a mit s hogy Európában még az elnek is rüstelkedve adnának, az itt Grönlandban, egy szántutazás alkalmával, a chronikus éhség következtében valóságos paradicsomi élvezet, és mindenki oly tisztára összevakarja tányérját, hogy nem megy veszendőbe ételből egy atom se. Ebéd után kedélyes dohányzás mellett járják az adomák, élmények és történetek elbeszélései. Payer főhadnagy egy régi rablóhistoriát hozott magával a hajóról és még, ma is jölemlékszem, milyen józú mulatságot szerzett nekünk azzal.

Csodálatosnak tetszhetik, hogy egy sivár és borzasztó természet közepette, a láncokról lesza-badul elemek körében, ezer meg ezer veszélyek és nélkülözésekkel küzdve, viaskodva, az ember még derült és vidám lehet. És pedig ez természetes. Mert azon rettenetes tény, hogy az ember még egyáltalában él, egészséges és útraképes, hogy az iszonyú viharok nem semmisítették meg sátorunkat s nem tettek ránk pusztító kezeiket, egyedül ezeknek elgondolása mellett, a tapasztalt kellemetlenségek végtelen csekélylédővalválnak. És azután ha a vihar lecsillapult s a jéghegyek és jégmezők fölött tiszta, sötétkék színben ragyog az ég, és talpra ugorva ismét megindulhat az

ember előre az ismeretlen földre, melyet még európai láb nem tiport, mellettünk Grönland ropant magasságu és nagyszerű hegyei, a napverfényben csillogó glecserek és ezer meg ezer formájú jégcsapok Oh! akkor feledve van minden, és mindenik kobelet csak egy érzés hevíti, egy gondolat lelkesíti: tovább, tovább! előre, előre!

Közi: CSURÁSSI JÓZSEF.

A fővárosi Dunaszabályozás.

Budapest világvárossá emelésére már régebb idő óta foly a munka, azon huszonnégy millió forintnyi költségen alapján, melyet a törvényhozás e célra megszavazott. Házakat rombolnak, hogy a forrongó elevenségű városi életnek és közlekedésnek szabad útjai legyenek; s még többet építenek magánosok, társulatok, az állam, s augusztusban már hozzákezdenek a nagy boulevard építéséhez is.

És minő élet van a Dunán, e hatalmas folyamon, mely oly rendkívül érdekessé is irigylésre méltóvá teszi Budapestet! Nemesak a gőzök szárai, az uszályhajók, dereglyék, bárkák, csónakok fölszámíthatlan tábora lepi el, szüntelenül mozogva a hullámokon: most egyéb elevenség is tarkítja. A partokon nyulánk sulykoló bakok csattognak egész nap; arrább szokatlan alkatú gőzgépek mozognak; ácsok faragnak, s nagy dereglyékből szírtarabokat dobálnak a vízbe, stb.

Csinosítják a Dunát, ezt a szép folyamot. Nem kis feladat s nem érdektelen dolog.

A kanyargós Volgán kívül világörzünk leg-hatalmasb folyama a Duna, mindenütt kultivált és gazdag partokat mosva. Mily életérő ütere a kereskedelemnek, az anyagi jólétnek ily nagy folyam, azt fölösleges fejtegetni. Pest és Buda közt sok víz elfolyt a Dunán, míg végre oly idők következtek be, mikor hozzá lehetett fogni, hogy a természetadta előnyt mesterséges módon növeljük. Pest városa, a mi tőle kitelt, megtette. A lánc-hídon alul és fölül milliókba került kőrapartokat épített, mi a pesti partot egyszerre a legszébbek egyikévé tette. Hanem mindarra, a mire szükség volt, egy város képtelen. A tulsó parton már Buda nem bírta meg a milliókat, s a díszes pesti oldalal szemetes dombok néztek szemközt. Az árvízveszélytől pedig az áldozatkész Pest sem volt biztosítva.

Minél virágzóbbá lett Pest, annál többet emlegették az árvízveszélyt, mely 1838-ban egész félelmeséget megmutatta. A fővárosnál hirtelen nagyot kanyarodó folyamnak a város fölött és alatt nagy szigetek állnak utjába, melyek jégzajláskor összegyűjtik a veszélyt. Az 1838-diki árvizet a Csepel-szigetnél megtorlódtott jég okozta.

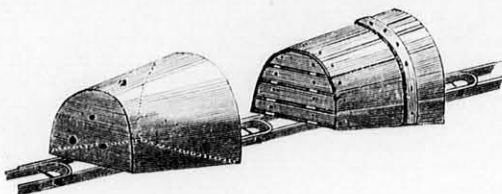
Az első tervvel a vízveszély elhárítására Reitter Ferenc mérnök állt elő, ki egy Pestet körül-fogó Duna-csatorna által akart a vizárnak biztos utat nyitni, s új partokat teremteni a kereskedésnek. A terv tetszett, de mivel a Dunaszabályozást e mellett is végre kellett volna hajtani, a szabályozással pedig a veszélyt el lehet hártani, Reitter tervét félretették.

A főváros közti Dunaszabályozás tervét tehát két szempontból kellett megalkotni: biztonsági és kereskedelmi szempontokból.

A Duna, midőn Pesthez ér, a Margit-sziget

által két ágra osztva folytatja futását, s midőn ismét egyesül, folytonosan szűkebb mederben halad. A Gellérthegy alatt egyszerre kitér, de mivel a szűk mederből nem jöhet ki oly erővel, hogy a víz sodra e tágas mederben átalános legyen, s a víz ereje a pesti part mentébe csap át: a Gellérthegy alatti Dunarészben folytonos homoklerakodások vannak, zátonyok emelkedtek, melyeken a hajókázás lehetetlen. A zátonyok természetesen még jobban a pesti part felé nyomják a viz sodrát, s ez jökora ivhajlásban halad egyenesen a Csepel-sziget orrának. Itt kétfelé oszlik, s a hét mértföldnyi hosszú Csepelszigetet alkotja. De ma már a bal, vagyis a szűkebb rész (az úgynevezett soroksári Duna) el van zárva.

A szabályozási vonal a partok mentében olyan

Kotrógép puttonyai.

lesz, hogy a víz sodra a folyam közepére jusson. E végből kell a szabályozást már Ujpestről kezdeni; e végből kell a Margit-sziget melletti kis sziget felét elkotorni; e végből kell a pesti alsó partokon nagy töltések által beljebb szorítani a Dunát, s a soroksári ág elzárásával oly kanyarulatot adni a víz erejének, hogy az egyenesen a homokzátonyoknak rohanjon. Ekkor a víz sodra mindennél a folyam közepén halad s biztosan elhordja magával a jégtáblákat, és a hajózási út is rendeztetett.

A szabályozási műveletekkel nagy építkezési műveletek vannak összekötve: rakpartok, docock építése, vasúti összekötő híd a Csepel-szigetnél, állandó köhíd a Margit-szigetnél, s ezenkívül oly óriás kikötő a Gellérthegyen alul vizlapályon,

A munkálatok idejére negyedfélv szabatott. Mult őszszel kezdődtek meg ezek, s először a cölöpjelzésekhez fogtak, aztán a kőpartokhoz szükséges előmunkálatokhoz. A munkálatokat a bécsi átalános építkezési társulat vállalta el, mely azonnal gondoskodott gépekről s kicsiny, fürge gőzhajókról, melyekkel terhek lehet vontatni.

Lesz még alkalmunk részletesen szólni a nagy munkák felől. Most csak általánosságban ismer-tjük azokat.

A legnehezebb munkák egyike volt a soroksári Dunaág elzárása, melyet 200 öl hosszu és 6 öl széles köhánvás által eszközöltek. Ez maga félmillióba került. Ezenkívül a vízmederben több-felé kotrások történtek, részint a víz mélyítésére, részint pedig azért, hogy a partí töltésekhez kavicsot nyerjenek.

Mindkét oldalon pedig nagyban foly a cölöpözés. A kőpartokat ugyanis a vízbe kell építeni, a mi nem könnyű feladat. Először tehát simára faragott fenyőgerendákat vernek le két sorjában szorosan egymás elé. A két sornyi cölöpözés közül később kimerik a vizet s úgy rakják le a falak alapját. Egyik rajzunk ily cölöpözési munkát tüntet föl a sóház előtt.

A cölöpök leverésére a partokon mindentű látunk bakokat. Némelyiket emberi erő által használják, másokat (s ezek bakja vasból van) gőzgép emeli. A budai lüchid körül, s Pesten az akadémia palotája fölött foly legnagyobb élénk-séggel a cölöpözés és száz meg száz embert foglalkoztat.

A gépek közül legérdekesebbek a kotró gépek, melyeket kizárólag gőz hajt. Kisebb-nagyobbak ezek; némelyik közülök a suezai csatorna ásatásánál is működött.

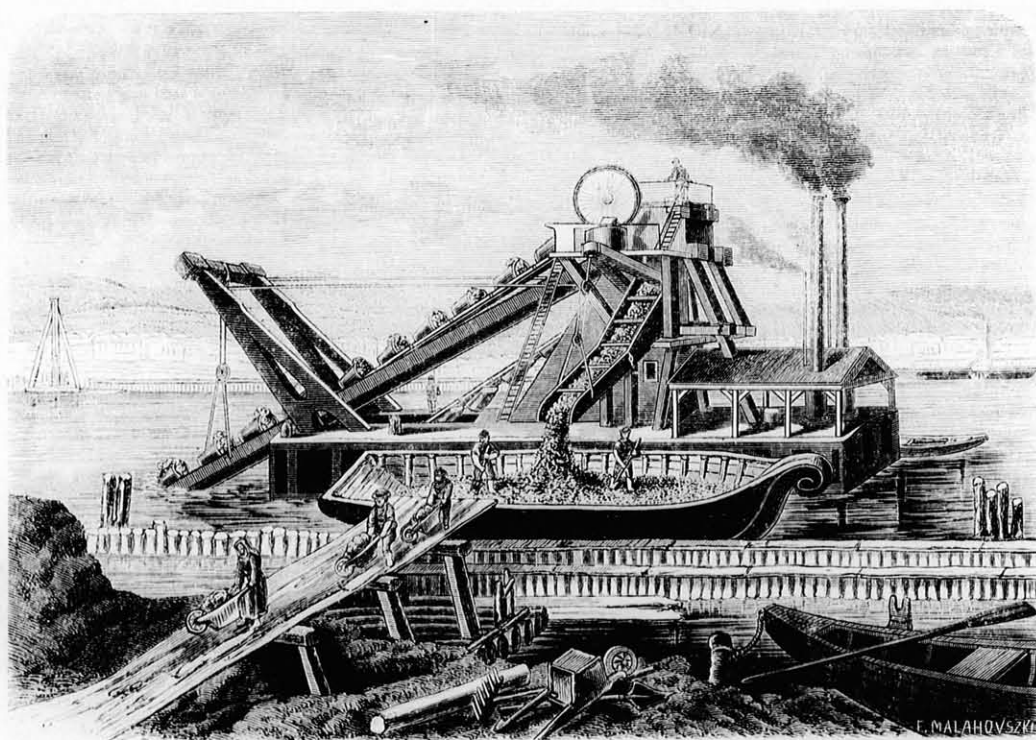
Mínthogy mely vízben kell dolgozni, nagyon természetes, hogy azt kellő előmennyel csak gépek segítségével végezhetik, s minden emberi fáradság hasztalan volna. A gép kiemeli a kavicsot, s önmaga kiönti ugy, hogy az oda állított dereglyébe hull, melyet aztán a vontató gőzhajók oda szállítanak, hol töltésre van szükség. A kotró-gépek szerkezete egyforma, csupán munkaképes-ségük változik.

Második képünk egy óriási kotrógépet, a »Vulcan« nevű ábrázolja. E gép, egy másik hasonló nagyságuval Marseille-ből való, s darabokra szedve vasúton szállították ide. Tavasz óta mindig foly összeállításuk, s a »Vulcan« csak pár nap előtt lett készen; társa összeállításán pedig még mindig dolgoznak.

A gép alapja hatalmas vas-lázból áll. Két négyesgőz lábnyai vaslemezekből van az egybeállítva, s a szárazon szegezték össze. Akkorra, mint egy földszintes ház s U alakja van. Oly ropant terhet,

minő maga a gép, csakis ily erős páncélos talapzat bírhat meg. Ez is lesüllyed alatta félignél mélyebben. Belsejében kényelmesen lehetne bálkát rendezni.

A voltaképeni kotró gépezet a talapzat két nyílása közt jár s láncokra erősített nagy vasputtonyokból áll, melyek fűzészerter helyezékek el egymásután. Ezek körben mozognak, s egész a víz fenekéig lenyomva, a puttonyok éles széle bevágódik a kavicsba, az edény megmerül s telve jö föl, aztán likacsos oldalain a víz kifoly. A folytonos körben való mozgásnál a telt puttonyok oly helyzetbe jönnek, hogy tartalmuk ki is hull, melyet aztán egy vasvályu fog föl, s azon végig kisműlik. Egy-egy puttony egyszerre négy-öt köh-

A fővárosi Dunaszabályozás: A »Vulcan« nevű óriás kotrógép.

lábnyi kavicsot emel ki, s ha e gép napjában tíz órát dolgozik, 200 köb-ölnyi kavicsot kótor.

A kisebb gépek 80—120 köb-ölnyi kavicsot képesek kiemelni.

Ily gépekkel fogják eltávolítani a Gellérthegy alatti zátonyokat, s ily gépek fogják szétkotorni a kis szigeteket a Margit-sziget mellett, hogy annak anyagiából kitoldják a Margit-sziget alsó orrát, hol aztán majd a köhid főoszlopa fog elhelyezkedni.

A jezsuiták üldözésének története.

A jezsuiták elleni demonstráció és tiltakozás minden államban napirenden van. Németországban kiutasították őket, Svájc meg sem tűrte, Spanyol- és Franciaország minden veszedélyt nekik tulajdonít. Ausztria lapjai folytonosan izgatnak ellenük.

Nálunk is megindultak a jezsuita-ellenes mozgalmak. A német földről kiűzött rend el fog szelni mindenfelé, s felénk, hogy Magyarországon is fészket üt. Nem régiben Temesvár városi hatósága intézett kérvényt a miniszteriumhoz, hogy ne engedje meg telepedésüket. E hó 5-én pedig Nagy-Szeben városa fogadott el a miniszteriumhoz intézendő ily tartalmu kérvényt, s hozzájárulás végett megküldi azt minden törvényhatóságának.

Erdekes tudni, hogy ily jezsuita-ellenes mozgalmak e rend főállása óta folyton léteznek, s mint alább kimutatjuk, éppen nem a jelenlegi kor gyűlöleseihez tekintendők.

Maga a pápaság is ellenkezőekben állt igen sokszor e renddel, s a Vatikánból nem egy hulla adatott ki Loyola Ignác követői ellen. De jobb ügyhöz érdemes visszafelé fordítani a rend. A honnan kiűzetett, szivesszárvágot oda ismét, és Rómában is magához ragadta a kormányzatot. IX. Pius már egészen a jezsuiták befolyása alatt áll, s páter Bex hatalmát ismeri mindenki.

Magyarországon a jezsuita-rendhez két jelentőségteljes név fűződik. Egyik Pázmány Péter, ki ugyan hazájának a szabadság terén nem tett szolgálatot s hazafiasságaért nincs mit emlegetni, de mint író, egyike a kor kitűnőseinek s azon korból a magyar nyelvre nem lehet hatalmasabb, erőteljesebb példákat fölmutatni, mint az ő iratait. A másik Révay, ki mindannyian tisztelünk.

A rend alapszabályai, melyek a lehető tág leküsimeretességre vannak emelve, rögtön veszélyes alakban tüntették föl a jezsuitákat, kikről régen megirattott: »si cum Jesuitis, non cum Jesu ita.« (Ha a jezsuitákkal mentek, nem Jézussal jártok.)

A panaszok összessége, mely ellenük századok óta egybegyűlt, a következőkben foglalhatók össze: erkölcsatlank, tan- és nevelérendszerük, az állami ügyekbe való avatkozásuk, határtalan uralomvágy, és mások jogának tekintetbe nem vétele. Ez okból függeszté föl a rendet a pápa is s csak 1814-ben állította vissza, midőn a reakció edjaira igen alkalmasoknak mutatkoztak. Ők mindig az egyház főerősségének tekinték magukat, s egész működésük oda irányult, hogy e hatalmat megőrizhessék s azzal minden államban élhessenek.

Erdélyben rövid, de emlékezetes szerepet játszottak. A Tordán tartott 1579-diki országgyűlés (Báthory István fejedelem alatt) megengedte nekik a letelepedést, hogy az ifjúságot tanítsák, de 1588-ban már kitiltották őket, mint a »haza ellenségeit.« 1633-ban e rendet új megerősített nyert.

A legújabb mozgalmakat a jezsuiták római működése indította meg. Az ő művek az egész keresztény világban visszatetszést szült csalhatatlansági dogma. Az is bizonyos, hogy az 1864. dec. 8-kán kibocsátott s az összes kath. püspökökhöz intézett ismert körirat az összes kath. püspökökhöz intézett ismert körirat az összes kath. püspökökhöz »Korunk főtevélyeinek összeállítására« című syllabus, mely a jelen jog- és államélet minden alapját, a modern műveltség minden föltételét és fejleményét, mindent, mi a különböző felekezetek között a békét biztosítja, a középkor szokása szerint elátkoz, különösen a jezsuiták műve; valamint az utolsó római igényezvett egyetemes zsinat határozatait is, melyek a mindenható egyháznak vak engedelmességet követelő világuralmát akarják inaugurálni a népek szellemi élete és az államok általános jogélete fölött.

A jezsuiták üldözésének rövid történetét a következőkben foglaljuk össze:

Mindjárt a rend megállapítását követték az üldözések. 1534-ben volt, midőn Loyola Ignác vakbuzgósága megalapította; 1540-ben, midőn a pápa egy bullája megerősítette, s rövid két év múlva, 1542-ben már megkezdett a kifűzés gyalogorlata is.

Chronologikus sorrendben itt következnek ezek:

1542. Párisba érkezik tizenhat jezsuita. Bebizonyítottatva, hogy zavarták a köznyugalmat, még ez évben kiűzetek.

1554. Ekkor már a parlament vette kezébe a dolgot s Franciaország egész területéről kitiltá őket.

1570. Erzsébet angol királynő kibocsátja rendelét, mely szerint minden államból egyszerűen kiűzendők a jezsuiták.

1578. Küzvetnek Antwerpenből, és számkivetetnek az egész portugall királyságból is.

1588. Az Erdélyben hét év előtt letelepített jezsuitákat az országgyűlés kitiltja.

1594. A kereskedők testülete, az egyetem s a körházigazgatók egysülnek Párisban a jezsuiták új kiűzését kéri. Petíciójukban azt kéri: »que cette secte soit entierement exterminée« (hogy e felekezet teljesen dobassék ki).

Ugyanazon évben, december 27-kén, a parlament egy határozata meghagyja a jezsuitáknak, hogy hagyják el Páris s minden más várost, hol megtelepedtek, miután ők megrontói az ifjúságnak, elleni a király s az államnak (corrupteurs de la jeunesse et ennemis du roi et de l'Etat).

1598. Küzvetnek Hollandiából, bebizonyítván, hogy részesek Nassaui Mór herceg halálában, és hogy ők zavarták föl a köznyugalmat.

1604. Borromé bíbornok elűzi őket a brémai egyetemről, s V. Pál pápa az első támadást teszi ellenük.

1605. R. P. Garnet, a jezsuiták superiora és társai Londonban fölakasztatnak, miután küszölt, hogy ők voltak indítói a lőporösszeesküvésnek, a királyné, a kormány s a parlament tagjainak meggyilkolása szándékából.

1606. Lengyel szentatusa a köztársaság egész területéről kitiltja a jezsuitákat, mint a kik nyíltan lábbal tapossák a törvényt.

1611. Szeptember 22. Sewin, híres kezes leveleiben a jezsuiták ellen, vádolja azokat, hogy befurakodnak a családba, a családi titkokkal visszaélnek, zsarolnak s a tulajdonjogot sem tisztelik; mindezt a mindenható deusóságára.

1618. A jezsuiták küzvetnek Csehországból, mint közveszendzavarók.

1619. Ugyanez okból Morvaországból is kiűzetnek.

1621. Elkérgetik Lengyelországból, bebizonyítván, hogy a polgári háborút az ő mesterkedésük idézte elő.

1631. A jezsuiták Japánban oly komoly jelentőségű mozgalmakat idéznek elő, hogy rögtön kiűzetnek. Kiűzetésük után a béke és nyugalom rögtön helyreállt.

1643. A jezsuiták Malta szigetéről üzetnek el.

1723. Nagy Péter cár egy formaszertinti rendelete kiűzi a jezsuitákat az orosz birodalom minden tartományából.

1741. XIV. Benedek december 20-diki bullájában megtiltja a jezsuitáknak a paraguay-i indiánok szolgátságra vétését, adását-vevését, feleségeiktől s gyermekeiktől elválasztását, javaiktól megfosztását s öltözeteik teljes elszedését, meztelenül hagyását, hogy ruháikat a rend hasznára adják el.

1752. Február 4-kén a boulognei tanács üzi ki őket minden egh és társaság egyöntetű s egyhangu kérelmére.

1757. A jezsuiták Paraguayból üzetnek ki, hol ellenállhatlan nyomást és zsarolást követtek el a lakosokon.

1759. Loyola rendje Portugallból származik. Az érsekek és püspökök a jezsuziorúbb rendeleteket boesátják ki ellenük.

1762. A párisi parlament egyhangulag kárhözhatja a jezsuita-rendet, összeférhetlennek nevezvén azt egy rendes állammal és a természetes joggal. A határozatnak egy része így szól: »A jezsuiták morálja ellensége, lerontója minden jámborságnak, veszedelmes a polgári társadalomnak, merényes a polgárok s a király személyes biztonságára ellen; természet szerint legnagyobb forrongást idéző el az államokban, képzis és föntartja a legnagyobb romlottságot az emberek sziveiben.«

1764. A francia király egy örök s visszavonhatlan rendeletben december 1-ről a jezsuita-rendet számkivetetnek nyilvánítja.

1767. Ápril 2-kán III. Károly spanyol király befogatja a jezsuitákat, bebizonyítván, hogy végtelen gazdagságukat, a polgárháború ápolására használják föl. Kiűzi őket s föfogalja javaikat.

1767. Ugyancsak III. Károly szorgalmazására Nápoly s Párma üzik ki a jezsuitákat s foglalják le javaikat az állam részére.

1773. XIV. Clement pápa eltörli a jezsuitákat, kijelentve, hogy mindaddig, míg e társaság létezik, lehetetlen biztos s állandó békét eszközölni az egyházban.

1816. Sándor cár rendelete kiűzi a jezsuitákat Oroszországból. Egy része ez ukáznak így szól: »Ők vetették el az ellenségeskedést s civódást a családok közt, elszakították a fivért fivéréstől, fiút atyjától és anyjától, ők vetették el a visszavonást ugyanazon család gyermekei közt. Mely állam tudná eltérni kebelében ez elvetemlélt lényeket, kik mindenütt csak gyűlölséget és zavarokat terjesztenek?«

1868. Az igazságügyi miniszterium egy rendelete Spanyolországban megszünteti a jezsuita-rendet mind az anyaországban, mind a gyarmatokban. Ugyanazon rendelet három nap alatt bezatratni parancsolja a jezsuiták minden tanintézeteit és nyilvános gyűjteményeit. Minden ingó és ingatlan vagyónak a nemzet javára föglaltatik le.

Közbe azonban ismét tört kezdtek nyerni, s a reakció, mely a kormányokban oly otthonos lett, nekik is föltárta az ajtót, mint szövetségeseeknek.

A legújabb idők szabadelvű mozgalmak irtóháborút látszanak indítani a rend ellen, mely — mint a föntebbi közleményekből látjuk — több ízben az egyház föllépését is provokálta.

Khinaí váltók vagy bankjegyek.

Muzeumunk Xántus János-gyűjtötte néprajzi osztályában ezerféle tárgy van, mely a khinaíak mindennapi életét, műveltségi fokát és irányát illusztrálja. E tárgyak közt azonban, hogy khinaí értékpapír is láttunk volna, arra nem emlékszünk. Azt hisszük tehát, hogy olvasóink szivesen fogadják, ha hogy egy ily mennyi birodalmi papírnak hü rajzát adjuk.

Fölül e négy szóbetű: »I-esu-csing-tszü« magyararázza, mi okon boesátatik ki ezen papírpénz. Jobboldalt ezen szavak állanak: »Kia-king, Ful-csi-u-nian, csi-i-ju, cul-csi-ji,« azaz: A 25-ik (1820.) évben, a 11-dik (december) hóban, a 20-ik napon. Balra e szavat látjuk: »Po,« azaz: száz; azután ezt: Hao-tszü. Középtűt: »Ping-te-szin-tszü«, e fölött: »Mang« s alatta »Ou-to,« e mi ezt teszi: »Birtokosa ötezer tszien telt összeget kap.« Ezen kívül még négy pecséset láthatni.

Hao-tszü talán ugyan kereskedő-ház neve, melyre az »I-esu-csing-tszü« ház e váltót kibocsátotta, mely esetben így kellene a szöveget olvasni: »Hao-tszü, fizessen ön ezen váltóra.« stb. Ezen esetben a kérdéses papír váltó, és nem bankjegy.

Tudjuk, hogy a mandzsü-dynastia nem boesátott ki papírpénzt. A kereskedelm váltókat vagy az előmutatóra szóló utalványokat használ, melyeket a bankárok boesátanak ki, s melyeknek a birodalom egy részében forgalmuk is van, de névszerinti értéküknek csak fele erejéig. Ezen forgalomban levő s az előmutatóra szóló papíryegyek 49 kr. értékűl egészen 3200 frtig emelkednek s rájuk van írva, mikor s hogyan váltandók be. Mindazon személynék, ki ily jegyet kap fizetés helyett, arra rá kell írnia nevét s rányomnia pecséttjét. A khinaí kormány semmikép sem őrzi ellen ezen papíryegyeket, s azok mégis teljes hitelek s könnyen jutnak forgalomba.

A táncmester.

(Hartmanni Mór elbeszélése.)

(Folytatás.)

Ez időtől fogya, mint mesterember, mint iparos, természetesen ki voltam zárva az egyes körökből. Senki nem társalgott velem, csak hivatalosan; valódi karthauzi életet éltm s már megőrültem volna, ha nem akad egy becsületes német kereskedő, ki átlátta boldogtalanságomat és néha-néha vizsgálgatott. A szegény ember tudomáson kívül mindent elkövetett, hogy életem folyton változtatson és valami hozzám illőbb kenyérkeresetet szerezzen számomra. Lord B... nek ügyeivel levén föfogalva, bizonyos tekintetben bizalmas lábon is állva ő lódságával, módjában volt, hogy ennek érdekét fölköltse irányomban. Bebizonyította neki, hogy szent kötelessége egy elszegényedett nemes embert, minő én vagyok, pártfogásába venni, és a mostani megalázó állástól minél hamarabb fölszabadítani és illő állomást szerezni számomra.

Miután hat hónap át működtem mint táncmester, egyszer csak egy levelet hoz barátom, egy levelet, melyvel Bombayban a vízi munkálatokhoz bejuthatték. Földmondtam tehát eddigi szolgálatomat s a legközelebbi gőzhajóval oda utaztam, hol valóban már vártak nálunk, és a megírsédedt helyet minden fönnakadás nélkül elfoglalhattm.

Úgy érzem magam, mintha halottaimból támadtam volna föl. A társaság légkörét úgy élveztem, mint a hosszú éveken át bebörtönzött az első napugárt, mely a szabadban sít rá. Senki sem ismerte kalkuttai multamat s mindenki úgy bánt velem, mint rangom és nemességem megérdemelte. De nem sokáig maradhattam Bombayban. Munkálataink eltávolítottak minden európai társaságtól; az indiai folyamatorkolatoknál, idegen vidékeken barangoltunk huzamosabban. Több hónapi fáradságos és majdnem túlbuzgóságig lelkiismeretes munkálkodás után szabadságot nyertünk, hogy rövid időre hűvösebb éghajlat alatt pihenhessük ki fáradalmainkat. Agraba indultunk, melynek közelében a forró hónapok alatt a leg-tarkább s legkellemesebb társaságok vonultak meg békességgel, élvezve a hegyek árnyékában a drága kincses fülérő tüde levegőt.

Valóban a lehető legjobban töltök e helyen időket. Minden este táncestély, hangverseny; táncoltunk, zenéltünk, eszegettünk, s a volt táncmester ismét oly kedvelt szereplő lett, mint egykor a Tisza partján. Nélkülem semmihez nem fogtak; mindenüvé hivatalos voltam, minden dologban az én ízlésem volt a döntő, én voltam a semmitő legfőbb törvényszék. A hölgyek kiténtettek; a férfiak tisztelettel viseltettek irántam, mert mint bátor tisztet s a vízi műveleteknél leghasznavehetőbb tagok közül való voltam eléltük ismeretes. Hozzá Waldemar porosz herceg oly kedves emlékeket hagyott hátra e vidéken, hogy az utána itt feltűnő német születésű tiszték iránt már ez előzmény alányt is csak előzékenységgel viselthettek. Táncesterségem mult gyanánt tünt föl emlékemben, néha nem is hittem, hogy ez álom való volt egykor. Hinnen kellett!

Rechberg kapitány elhallgatott és nagyot sohajtott. Aztán elővette zsebkendőjét és letörülte a verejtéket homlokáról, ajkához emelte ismét a szinig telt serleget és egy hajtással kiüríté. Szippantani is akart volna, de a dohány tüze kialudt.

Eldobta a csibukot és mereven tekintett rám. Nem szólítottam föl, hogy folytassa a történetet, hanem ő egy nehéz sohajlás után ismét rákezdé:

— Egy éjjel a társaság ismét együtt volt az egyenesen e célra bambuszánálból készült teremben, hol táncvigalmat rendeztünk. Ezúttal fényesebb volt a terem, mint bármikor; azon este lady Carry-nek, egy öreges, de igen kedves és befolyásos urnőnek névnapját ünneplők. A matronának mindenki hízelt, hogy kegyét megnyerje, melylyel azonban csak engem árasztott el. A fiatal hölgyek legszebb, legragyogóbb öltözékeikben jelentek meg. Az éj meglehetősen hűvös volt, a széles bejáratoknál hinduk örökdedtek és a függönyöket majd szét-, majd összehúzták, mi által nemcsak kellemes fuvallom surrant végig a termen, hanem mintha minden selyemdarab megmozdult és minden gyémánt százszoros fényben ragyogott volna. Én éppen egy-két ritkaszepegi dalt énekeltem és arattam tapsokat, midőn egy fiatal tiszt lépett a terembe.

Azonnal fölismertem. Hirsley hadnagy volt, egy londoni ifjú és a kalkuttai katonaintézet tagja. Midőn a teremben körülment, azt hittem, tudtam, hogy végzetem most fog rám nehezülni. Az est ünneplését üdvözlendő, mellettem kellett elhaladnia. Első pillanatra azt gondoltam, legjobb lesz, ha elfordulok, így meg nem ismerhet, hanem valami erősebb, büszkébb volt bennem, hogysem akaratom győzhetet volna, és merőn, majdnem kihívólag néztem rá. A hadnagy rám tekintett s orrán keresztül dűnyögte: »Most itt? Derék!« s azzal gúnyos leereszkedéssel integete, távozott tőlem. A fiatal hölgy, kivel társalogtam, megdöbbenve, kérdőleg tekintett rám; én kérdő tekintetere zavart, együgyű mosolylyal feleltem. Nagyon otthoniatlanul kezdé magát érezni közömben és azzal az ígérettel, hogy azonnal visszatér, anyjához lopózkodott. Én mintha megmerevültem volna helyemben, nem tudtam egy lépésre is távozni. A kezdődő tánc-zene fölriasztott andalogsomból. Körülnéztem, kerestem hölgyemet s midőn láttam, mily messzire ült, rohanva siettem feléje, megragadtam s vad szenvedélylyel vagyúl-

tem vele a táncosok közé, a nélkül, hogy a hadnagyot csak egy percre is szem elől tévesztetem volna. Észre is vettem, a mint szemüvegén keresztül csodálkozva tekintgettem felém, s azzal Carry asszonyhoz fordult és valamit kérdezett tőle. A mint a kérdezett egy-két szót mondott, a hadnagy hangosan fölkaecagott s úgy tetszett, mintha a hölgynek némi fölvilágosítással szolgált volna. Mrs Carry összesapta kezét és szomszédnőjéhez fordult, mire csakhamar sügás-bugás keletkezett, úgy hogy alig egy negyedóra alatt a pamlagokon ülő gardes des dames-ok mind gúnyosan mosolyogtak. Én csak táncoltam; úgy éreztem, hogy addig fogok táncolni, míg csak eszméletlenül össze nem rogyok, hanem hölgyem hamarabb elfáradt és kimerülve, majdnem alétan rogyott le egyik kerevetre. Szomszédja azonnal sugott valamit fülébe. A fiatal hölgy elsápadt, szemrehányólag tekintett rám és kimerüléssel mentegte magát, midőn ismét táncolni akartam. A zene elhangozásával, a nélkül, hogy karomat elfogadta volna, futott anyjához.

A szünidő alatt, mint valami társaságból kiűzött, járkáltam föl és alá a teremben és mégis lehetlen volt elmennem; úgy tetszett, mintha az

— eljöttem, hogy önnek bebizonyítsam, miszerint épp oly jó tiszt s talán kifogástalanabb nemes ember vagyok, mint ön. Mi meg fogunk verekedni.

— Oh! — ásitá — megverekedni? Egy gentleman nem verekszik egy táncesterral. Megragadtam karjánál és fölrántottam a pamlagról.

— Önnek meg kell verekednie!

— Nem, ha mondom, legfőkébb kivitettem önt. Alig mondta ki e szavakat, és már az erős arcospát is érezheté. Dühösen rohant a szomszéd szobába és karddal rontott rám. Ezalatt én is ösztönszerűleg kihúztam kardomat és a küzdelmet a rendes párbaj kerékvágásába akartam visszatérteni; hanem erre nem volt időm, mert ellenfelem észre sem vette kardomat és eszeveszetten éppen hegyének rohant, mely mélyen furódott mellébe. Nehány másodperc múlva haldokolva feküdt véreben. A kiabálásra, melyet a szolgálcsaptak, csakhamar összefutottak a szomszédbeli tiszték mindnyájan. Az éj eseményei és segédem szavai után azonnal fölfogták a dolgot és megígérték, hogy az ügyet az én részemre lehető kedvezőleg fogják elintézni. Egy öreg őrnagy hozzám lépett és filembe sügta, hogy haladéktalanul meneküljek. »Törvényeink — mondá — szigorúbbak, mint a szárazföldiek. Meg akarjuk önt menteni, mert szerencsétlen s némileg ártatlan is. Meneküljön Kalkuttába s hagyja el Indiát; más irányban fogjuk önt üldöztetni, és a jelentést csak akkor adjuk ki, midőn ön már Kalkuttában lesz.«

A tiszték egyébként is mindent elkövettek, hogy ügyemen könnyítse nek és siettesse. Odaérkezve, hallottam az európai eseményeket és elhatároztam a padisahnak fölajánlani szolgálatomat. A török hadsereg, gondokom, nem oly válogatós; néha borbélyokat emel tábornokságra, talán a táncestereket sem veti meg, és az első hajóra ültem, mely arrafelé szállított.

Azt hiszi ön, ama fiatal ember halálát valaha fájlaltam? Nem, őszintén bevallom, soha egy percig sem. Hareban éreztem magamat az egész társadalommal, mindenkiel, ki engem tétőtől-talpig becsületes embernek nem akar elismerni, mivel egykor táncestem voltam. Egész lényem mindig föl van páncélozva és fagyverkeve, s mindazok, kik megtámadnak, készen lehetnek a megsemmisülésre. Az első összeütközés gyászos vége nem riaszt vissza, hogy továbbra harcban álljak. Azt éreztem, hogy a táncesterektől, a táncesterekhez tapadó vélemény nyomása alól csak úgy szabadulhatok meg, ha folytonosan oly véres tetteket követek el, melyekkel a közönséges táncesterek legkevésbé sem díszkedhetnek. Ez érzelmek változásos elvekké változtak bennem és érzém, ha ez elvektől egy hajszálnyira is eltérnék, saját magam megvetését is megérdemelném.

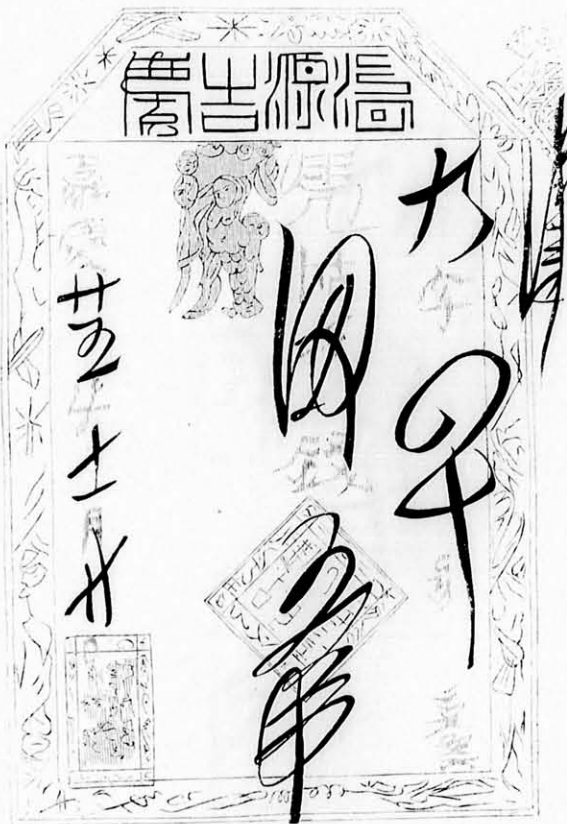
Most el kell önnek beszélnem, mint esőkönösödtek meg bennem ez elveim.

(Folytatás következik.)

Régi magyar öltözetek, ékszeres és háztartási cikkek.

(Vége.)

Egy hajjal csinált hajnyomató (párta, hamis copf), kiben hat öreg boglár, egyikében hegyes gyémánt, másikában lapos gyémánt, kettejében szemes rubint, harmában öreg orientális gyöngy. Másik hajnyomatóban kilenc gyöngyös virág vagy, tizenyole arany boglár gyémánttal s rubinttal csinálva, a kilenc gyémánttal, a kilenc rubinttal, harminché kék zománcal csinált arany szem benne. Harmadik hajnyomatóban vagy tizenegy öreg gyöngyvirág, mindegyik virágban egy-egy rubintos arany boglár. Negyedik hajnyomató hajjal csinált, kiben gyöngyös virág három, az virágában egy-egy öreg arany boglár, egyik boglárban nyole rubint, kettejében egy-egy öreg orientális gyöngy, a negyedikben vagy két-két kisdar arany boglár, az négyo rubintos, a négyo gyémántos; a két szélin való virágában egyes boglár vagy, fekete zománcos rubint benne.

Kínai bankjegy.

egész ostoba társaságot ki kellene hívnom, vagy ha érintkezésemmel beszennyezve éri magát, beszennyezem. Alig kezdték rá újból a zenét, azonnal egyik igen előkelő hölgyhöz siettem s táncra kértem föl. A hölgy becsánatot kért, és rám sem nézett. Nem tudom, mi készítetett rá, hogy a keserőség poharát fenékig ürítsem, hanem megtevém. Boszús voltam és mégis azt akartam elérni, hogy nekem nem volt igazam, midőn a társaságot ennyire korlátoznak és előítéletlenek hívém. Egyik táncosnőtől a másikhoz fordultam s mindenünnen kosárral tértem vissza, s néha egy-egy megvető, lenéző pillantást is kaptam ráadásul. Csak ekkor indultam büszkén és gúnyos pillantással a termen keresztül hazafelé.

Napkeltekor, mely már nem volt messze, felköttem kardomat, magamhoz vettem pisztolyaimat, és a vízműveleteknél alkalmazott tiszték közül egyhez mentem, ki folytonosan baráti jóindulattal viseltetett irántam. Felszólított, hogy kövessen, minthogy bizonyos becsületbeli ügynél jelenlétére nagy szükségem van. Ő ugyan kissé zavartan költéselt, hanem azért mégis velem jött. Mr. Hirsleyhez mentünk, kit pamlagán végigdölvé találtunk.

— Mr. Hirsley, — mondám egész nyugodtan,

